

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 października 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Maryla Pannert

SA Piotr Prusinowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 października 2013 r. w B.

sprawy z odwołania J. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy J. K. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 maja 2013 r. sygn. akt III U 118/13

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że przyznaje J. K. (1) prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2013 r.;

II. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń społecznych Oddział w B. na rzecz J. K. (1) kwotę 30 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt III AUa 749/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 18 grudnia 2012 roku, na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U z 2009 roku Nr 153, poz. 1227) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (DZ. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił J. K. (1) prawa do emerytury, ponieważ nie udokumentował on 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy uwzględnił do tego stażu pracy jedynie zatrudnienie wnioskodawcy od 22 stycznia 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. w Przedsiębiorstwie (...) w S. w spółka z o.o. jako palacza c.o. (2 lata 11 miesięcy i 10 dni). Pominął zaś okresy zatrudnienia w Państwowym Ośrodku (...) w S. od 15 października 1973r. do 13 maja 1988r. i od 18 czerwca 1988r. do 29 lutego 1992r.

W odwołaniu od powyższej decyzji J. K. (1) domagał się jej zmiany i uwzględnienia spornych okresów pracy w warunkach szczególnych i przyznania prawa do wcześniejszej emerytury.

Sąd Okręgowy w Suwałkach Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 7 maja 2013 roku oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że J. K. (1) w dniu 20 listopada 2012r. wystąpił z wnioskiem o emeryturę. W dacie składania wniosku pozostawał w stosunku pracy z Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. Na dzień 1 stycznia 1999r. udowodnił 27 lat 10 miesięcy i 18 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Mając na uwadze przesłanki art. 184 i art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 3, 4 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, Sąd pierwszej instancji dążył do ustalenia czy J. K. (2) legitymuje się co najmniej 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych i czy można było zaliczyć do tego stażu wskazane przez niego okresy pracy od 22 listopada 1969r. do 30 kwietnia 1971r. w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w A. oraz od 15 października 1973r. do 29 lutego 1992r. w Państwowym Ośrodku (...) w S..

Zdaniem Sądu Okręgowego pierwszy okres nie podlegał uwzględnieniu do stażu pracy w warunkach szczególnych, gdyż odwołujący nie zajmował stanowiska pracy zaliczonego do wykonywanych w warunkach szczególnych. Jako operator średnich maszyn budowlanych nie obsługiwał bowiem ciężkiego sprzętu budowlanego, gdyż do takiego nie można zakwalifikować betoniarek czy agregatów tynkarskich. Praca na tym stanowisku nie została uwzględniona w wykazie A załącznika do w/w rozporządzenia.

Sąd pierwszej instancji zaliczył za to do stażu pracy w warunkach szczególnych drugi z w/w okresów. Na podstawie akt osobowych i zeznań świadków, stwierdził, że ówczesna praca wnioskodawcy na stanowisku palacza c.o. była zgodna z zapisem w wykazie A dziale XIV poz. 1 (prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego). Jednak zaliczeniu polegały tylko okresy grzewcze (7 miesięcy w roku) i od momentu uzyskania uprawnień do samodzielnej obsługi pieców, czyli od 17 stycznia 1974r. W kolejnych angażach wskazano, iż okresowo podwyższano odwołującemu wynagrodzenie z tytułu pracy na stanowisku np. konserwatora budowlanego, jednak na odwrocie takiego angażu z reguły zaznaczano również, jakie są postanowienia pracodawcy odnośnie stawki palacza (np. angaż z 1 listopada 1986r.). Okoliczność ta potwierdziła, iż pomimo zajmowania różnych stanowisk, w okresie grzewczym odwołujący wykonywał tylko prace palacza c.o. i tylko okresy pracy na tym stanowisku mogły zostać uwzględnione do stażu pracy w warunkach szczególnych. Pozostałe stanowiska nie zostały uwzględnione w wykazie A. Za błędne Sąd uznał stanowisko odwołującego, iż skoro wykonywał np. prace dekarские w okresie zatrudnienia na stanowisku konserwatora budowlanego, to automatycznie pracował w warunkach szczególnych. Gdyby prace dekarские wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, to wówczas takie okresy podlegały uwzględnieniu do stażu pracy w warunkach szczególnych. Jednak jak wynika z zeznań świadków, poza okresami grzewczymi, jako konserwator budowlany czy monter urządzeń i instalacji ogrzewczych, odwołujący wykonywał różne prace budowlane – remontowe. To wykluczało możliwość uwzględnienia innych okresów pracy w (...) w S. do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy stwierdził, że przy uwzględnieniu powyższego okresu (10 lat 7 miesięcy 13 dni) oraz uwzględnionego przez organ rentowy, wnioskodawca nadal nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a tym samym nie nabył uprawnień do wcześniejszej emerytury.

Z tych przyczyn odwołanie na podstawie art.477¹⁴ k.p.c. oddalił

Apelację od powyższego wyroku wniósł J. K. (1). Pokreślił, że pracował stale i w pełnym wymiarze jako palacz c.o. w Państwowym Ośrodku (...) w S. od 15 października 1973 r. do 17 stycznia 1974r., zanim ukończył kurs palacza C.O. oraz od 18 stycznia 1974r. do 31 grudnia 1978r., po ukończeniu tego kursu. Od dnia 1 stycznia 1979r. do 29 lutego 1992r. pracował zaś jako palacz c.o. w okresach grzewczych (łącznie 12 lat 11 miesięcy i 17 dni). Zdaniem wnioskodawcy

po dodaniu powyższego okresu do stażu uwzględnionego przez ZUS wymiarze 2 lat 10 miesięcy i 11 dni zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o., łączny okres jego pracy w warunkach szczególnych wyniósł 15 lat 9 miesięcy i 28 dni.

Wskazując na powyższe, J. K. (1) wniósł o przyznanie mu emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Sąd pierwszej instancji dokonał bowiem częściowo nieprawidłowych ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie oraz przez ich przyzmat błędnej oceny w przedmiocie prawa wnioskodawcy J. K. (1) do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz na podstawie §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.).

Jak wynika z art. 184 ust. 1 w/w ustawy ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Zgodnie z ustępem 2 tego przepisu emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Z kolei zgodnie z § 4 w/w rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn i posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia okresy pracy uzasadniające prawo do wcześniejszego świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Okresy pracy w warunkach szczególnych, stosownie do § 2 ust. 2 w/w rozporządzenia, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Brak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Niekwestionowanym było, że J. K. (1) spełnił przesłanki dotyczące wieku, ogólnego stażu ubezpieczenia emerytalnego oraz nieprzystąpienia do OFE. Należało zatem ustalić czy ubezpieczony legitymował się wymaganym okresem piętnastu lat pracy w warunkach szczególnych.

Wprawdzie w chwili złożenia wniosku oraz wydania zaskarżonej decyzji skarżący nie spełniał warunku rozwiązania stosunku pracy, to konieczność spełnienia tego warunku odpadła w związku z zmianą legislacyjną. Ustawodawca zrezygnował bowiem z tego dotychczas koniecznego dla nabycia prawa do emerytury warunku. Uczynił to w art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 637), który to przepis wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2013 r. , stosownie do art. 22 tej ustawy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego do stażu pracy w warunkach szczególnych wnioskodawcy należało zaliczyć – wbrew stanowisku Sądu Okręgowego - zatrudnienie wnioskodawcy od 22 listopada 1969r. do 30 kwietnia 1971r. w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w A. (1 rok 5 miesięcy 9 dni) na stanowisku operatora, kwalifikując tę pracę według poz. 4 działu V wykazu A załącznika do w/w rozporządzenia (prace zbrojarskie i betoniarskie) oraz poz. 25 działu XIV

tego wykazu (bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano-montażowe i budowlano-remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie).

Z akt osobowych za ten okres, w tym ze świadectw pracy z dnia 28 września 1981r. oraz 27 października 1981r. (k. 1, 2 akt osobowych) wynikało, że wnioskodawca pracował wówczas jako operator maszyn budowlanych. Podobnie podał przed Sądem Okręgowym sam J. K. (1) wskazując, że był operatorem średnich maszyn budowlanych (k. 12v). Przed Sądem Apelacyjnym sprecyzował (k. 42v), że obsługiwał wówczas agregaty betoniarskie i tynkarskie, służące do produkcji betonu. Zajmował się również konserwacją tych urządzeń. Obsługiwał pełny proces technologicznych produkcji betonu i tynku. Pracował zatem stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych. Stąd okres zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym należało zaliczyć mu do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Poza tym Sąd Okręgowy trafnie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienie wnioskodawcy w Państwowym Ośrodku (...) w S. na stanowisko palacza c.o., tj. prace wymienione w wykazie A dział XIV poz. 1 załącznika do w/w rozporządzenia (prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego). Jednakże nieprawidłowo ustalił wymiar tego okresu. Zdaniem Sądu Apelacyjnego powinny bowiem zostać uwzględnione siedmiomiesięczne sezony grzewcze trwające od października do kwietnia w każdym roku od 15 października 1973r. do 31 kwietnia 1992r. (łącznie 10 lat 9 miesięcy i 16 dni).

Jak wynika z materiału dowodowego sprawy wnioskodawca faktycznie pracował jako palacz c.o. już od pierwszego dnia zatrudnienia w (...) w S., tj. od dnia 15 października 1973r., pomimo tego, że nie posiadał jeszcze uprawnień do pracy na tym stanowisku. Czynił to wówczas z osobą nadzorującą, co jednak nie zmieniało charakteru jego pracy jako wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych (2 miesiące i 15 dni). Stosowne uprawnienia palacza c.o. uzyskał w dniu 17 stycznia 1974r. w ramach kursu, który odbywał po godzinach pracy od 3.11.1973r. do 17.01.1974r. Po tym dniu pracował jako palacz c.o. samodzielnie.

Na okoliczność zatrudnienia wnioskodawcy jako palacza c.o. od dnia 15 października 1973r. wskazuje również treść jego akt osobowych prowadzonych przez (...) w S.. Znajduje się w nich skierowanie do pracy z dnia 10 października 1973r. na wolne miejsce palacza c.o., podanie o przyjęcie do pracy na tym stanowisku z dnia 11 października 1973r. (k. 4 cz. A), umowa o pracę z dnia 15 października 1973r. na siedmiodniowy okres próby, a po jego upływie na czas nieograniczony jako palacza c.o. (k. 1 cz. B), karta obiegowa z dnia 15 października 1973r. i zaświadczenie lekarskie z dnia 25 października 1973r. wystawione na stanowisko palacza c.o. (k. 1, 2 cz. C).

Wnioskodawca przed Sądem Apelacyjnym zeznał, że od początku zatrudnienia w (...) w S. pracował jako palacz, tj. pomocnik palacza, a po zdobyciu uprawnień 17 stycznia 1974r. został samodzielnym palaczem. Jednak zarówno przed 17 stycznia 1974r., jak i po tej dacie wykonywał pracę palacza w pełnym wymiarze. Kurs palacza odbywał po godzinach pracy w Technikum S. (k. 42v). Zaliczając wnioskodawcy również okres od 15 października 1973 r. do 16 stycznia 1976 r. Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że posiadanie uprawnień do wykonywania określonej pracy ma charakter formalny, a przepisy rozporządzenia nie uzależniają zaliczenia pracy danego rodzaju do pracy świadczonej w szczególnych warunkach od posiadania formalnych uprawnień do jej wykonywania. Istotą jest bowiem faktyczne wykonywanie takiej pracy w pełnym wymiarze czasu pracy. W sytuacji zatem, kiedy mamy do czynienia z niewątpliwym wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach, formalny brak uprawnień nie stoi na przeszkodzie zaliczeniu okresu świadczenia takiej pracy do okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy oceniając materiał dowodowy wykazał, że w dalszym okresie od 17 stycznia 1974r. do 29 lutego 1992 r. wnioskodawca niewątpliwie pracował stale i w pełnym wymiarze jako palacz c.o. w (...) w S. przez okres grzewczy, który trwał przez siedem miesięcy w każdym roku kalendarzowym. Okres ten wyniósł jednak 10 lat 6 miesięcy i 15 dni, a nie jak przyjął Sąd Okręgowy 10 lat 7 miesięcy i 13 dni. Świadcowie S. K. będący mistrzem w (...) w S. i C. M. główny mechanik, w którego brygadzie konserwatorskiej pracował wnioskodawca (k. 11v – 12v, 14) spólnie stwierdzili, że ten okres zwykle trwał od października do kwietnia, czasami zaczynał się wcześniej.

Wnioskodawca podał przed Sądem Apelacyjnym, że również latem palił w piecu parowym, osobnym do grzania wody, który funkcjonował do 1978r. Jednak materiał dowodowy nie wykazał, aby czynił to stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Jak wynikało zeznań w/w świadków oraz wnioskodawcy w sezonie grzewczym nie łączył on obowiązków palacza z inną pracą. Jako palacz pracował w tym sezonie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a poza tym sezonem, tj. od maja do września wykonywał prace różne, niewymienione w wykazie A załącznika do w/w rozporządzenia. Zależnie od potrzeb, np. malował ściany i krył dachy. Był szklarzem i dekarzem. Czyścił borty na dziale produkcji i pracował w brygadzie głównego mechanika w (...) C. M..

Na podstawie akt osobowych można było ustalić, że J. K. (1) miał przyznane wynagrodzenie ze stawką godzinową na stanowisku palacza obowiązujące tylko w okresie grzewczym, co potwierdziła umowa o pracę z dnia 15 października 1973r. i angaże, np. z dnia 2 stycznia 1985r., 6 listopada 1990r., 7 lutego 1992r. oraz wnioski z dnia 30 stycznia 1992r. (k. 21, 28 cz. B). W tych aktach znajdują się również angaże wskazujące na to, że wnioskodawca pracował na stanowiskach konserwatora budowlanego lub monter urządzeń i instalacji ogrzewczych albo monter instalacji elektrycznych czy monter instalacji sanitarnych. Niektóre z tych stanowisk zostały wymienione również w zwykłym świadectwie pracy z dnia 28 lutego 1992r. (k. 10 akt ZUS). Jak wykazał jednak spójnie materiał dowodowy pracę na tych stanowiskach wnioskodawca wykonywał poza sezonem grzewczym.

Do zatrudnienia wnioskodawcy w szczególnych warunkach w (...)ie w S. doliczyć należało również okres pracy w tym zakładzie na stanowisku palacza c.o. od 1 marca 1992r. do 31 kwietnia 1992r. (2 miesiące). W aktach osobowych znajduje się bowiem dodatkowa umowa o pracę z dnia 2 marca 1992r. zawarta na czas określony jednego miesiąca i wskazująca na kontynuację pracy wnioskodawcy na stanowisku palacza c.o. w marcu 1992r. (w toku sezonu grzewczego). Jednak pozostałe dowody wskazują, że wnioskodawca faktycznie pracował wówczas w (...)ie w S. do końca sezonu grzewczego, a zatem do kwietnia 1992r. Potwierdza to również świadectwo pracy z dnia 31 sierpnia 1992r., z którego wynika, że dnia od 1 marca 1992r. do dnia 31 sierpnia 1992r. skarżący pracował jako palacz c.o., a potem dozorca (k. 11 akt ZUS). Z tym, że dozorcą był on od dnia 2 maja 1992r., co potwierdziła umowa o pracę z dnia 2 maja 1992r., załączona do akt osobowych.

Ocena całokształtu materiału dowodowego sprawy, w tym zeznań świadków C. M., S. K. oraz wnioskodawcy wykazała, że w okresach grzewczych od 15 października 1973r. do 30 kwietnia 1992r. w (...)mie w S. wykonywał on obowiązki stale i w pełnym wymiarze czasu przy kotłach przemysłowych, przy których prace nie były zautomatyzowane, zgodnie z wymogiem wskazanym w wykazie A dziale XIV poz. 1 załącznika do w/w rozporządzenia. Obsługiwał on kotły wysokociśnieniowe, a dopiero po 1978r. kotły wodne niskociśnieniowe. Kotły były ogrzewane węglem i koksem. Wszystkie prace przy nich były wykonywane ręcznie (palenie i czyszczenie), stąd były absorbujące czasowo. Należało również dowieźć do nich węgiel i żużel taczka ze składu oddalonego o ok. 30 metrów od kotłowni. Nie bez znaczenia dla oceny charakteru pracy wnioskodawcy w tym okresie jest nie tylko to, że przedmiotowe piece były niezautomatyzowane, ale też to, że przy ich pomocy ogrzewano nie tylko (...), ale również 3 bloki i biurowiec, co wskazuje zdaniem Sądu na typ przemysłowy tych pieców (w rozumieniu wykazu A XIV pkt 1.).

O tym, że wnioskodawca pracował jako palacz c.o. w sezonie grzewczym stale i w pełnym wymiarze czasu świadczyła również treść akt osobowych, w tym załączony do tych akt zakres czynności palacza c.o. Wynikało z niego, że odwołujący miał za zadanie m.in.: nawadnianie kotłów i sieci c.o. systemem grawitacyjnym i grawitacyjno – pompowym, rozpalanie kotłów, utrzymywanie stałej temperatury w sieci c.o. i w ogrzewanych pomieszczeniach, czyszczenie w kotłach przewodów (niejednokrotnie podczas zmiany), odpowietrzanie i uszczelnianie sieci centralnego ogrzewania, wywożenie zgromadzonego żużlu, dowożenie i zasypywanie opału do kotłów, odżużlowanie i odpowietrzanie kotłów wodnych. Wszystkie te obowiązki wskazywały na konieczność stałej obecności wnioskodawcy w pobliżu kotłów i nadzorowania ich procesu grzewczego.

Należy podkreślić, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach

pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do w/w rozporządzenia. Taki pogląd wyraził także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 roku (II UK 21/10). W innym orzeczeniu z dnia 16 czerwca 2009 roku (I UK 20/09) stwierdził, że praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki, co wynika wprost z treści art. 32 ust. 2 w/w ustawy. Motyw przyświecający ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 w/w ustawy opiera się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Z kolei w wyroku z dnia 4 czerwca 2008 roku (II UK 306/07) uznał, że z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach pracy (art. 32 w/w ustawy w zw. z § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia). Nie jest zatem dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Od tej reguły istnieją odstępstwa, na które wskazuje orzecznictwo. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod pozycję załącznika do w/w rozporządzenia. Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny. Taki pogląd, zaaprobowany w niniejszej sprawie, wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 kwietnia 2012 roku (II UK 233/11, LEX nr 1216852).

Przenosząc powyższe orzecznictwo na grunt niniejszej sprawy należało przyjąć, że J. K. (1) pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych w spornych okresach: od 22 listopada 1969r. do 30 kwietnia 1971r. w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym w A. (1 rok 5 miesięcy 9 dni) oraz w sezonach grzewczych trwających od października do kwietnia w każdym roku od 15 października 1973r. do 31 kwietnia 1992r. (łącznie 10 lat 9 miesięcy i 16 dni) w Państwowym Ośrodku (...) w S. (10 lat i 9 miesięcy). W rezultacie zaliczeniu podlegały do stażu pracy w warunkach szczególnych uwzględnionego przez organ rentowy w wymiarze 2 lat 11 miesięcy i 10 dni także powyższe okresy zatrudnienia J. K. (1), uwzględnione przez Sąd Apelacyjny. W ten sposób staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych wyniósł 15 lat 2 miesiące i 4 dni. Oznaczało to spełnienie przez niego na dzień 1 stycznia 1999 roku wszystkich przesłanek prawa do emerytury na mocy art. 184 ust. 1 w/w ustawy w zw. z §4 w/w rozporządzenia. Wnioskodawca nabył zatem prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2013r. , jako że z tym dniem przestało być koniecznym rozwiązanie stosunku pracy w celu nabycia prawa do emerytury (o czym wyżej)

Dlatego orzeczono jak w punkcie pierwszym sentencji, na mocy art. 386 § 1 k.p.c.

Poza tym Sąd Apelacyjny przyjął, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 118 ust. 1a w/w ustawy w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

ZUS rozważył możliwość zaliczenia zatrudnienia wnioskodawcy w spornym okresie do wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach i uznał, że materiał dowodowy był niewystarczający w tej mierze. Organ rentowy był związany dyspozycją §2 ust. 2 w/w rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., zgodnie z którym okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach. Z kolei w postępowaniu przed Sądem istniała większa możliwość wykazania środkami dowodowymi spornego okresu zatrudnienia. Okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym

charakterze, przewidziane w/w rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. – jak podkreśla orzecznictwo - mogą być bowiem ustalane w postępowaniu odwoławczym także innymi środkami dowodowymi (uchwała SN z dnia 10.03.1984r., III UZP 6/84, LexPolonica nr 321108 o z dnia 21.09.1984 r., IIIUZP 48/84, LexPolonica nr 321128), w tym zeznaniami świadków.

ZUS rozważył zatem, zgodnie z obowiązującymi przed tym organem zasadami postępowania, możliwość zaliczenia spornego okresu do wymaganych 15 lat pracy w warunkach szczególnych, jednak go nie uwzględnił. Dopiero gdyby zaniechał tej czynności, można było by przyjąć odpowiedzialność organu rentowego w tym względzie.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł w oparciu o art. 98§ 1 i 2 k.p.c. oraz na podstawie, art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).